

Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılama Düzeyi*

The Fulfilment Level of Turkic Republics Higher Education Students' Academic and Social Expectations in Turkey*

Mirgül ENTERİEVA, Ferudun SEZGİN

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Türki Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemektir. Çalışmada bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni benimsenmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu ve sondalarla desteklenmiş 11 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmaya Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dan gelen lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde yükseköğrenim gören toplam 39 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçları öğrencilerin Türkiye'ye gelirken daha nitelikli bir eğitim alma ve iyi bir meslek edinme yönünde beklenti içinde olduklarını göstermiştir. Ayrıca, öğrencilerin bir kısmının Türkiye'deki eğitimin kendileri için Avrupa'ya açılan bir köprü olacağı ve önemli bir fırsat yaratacağı düşüncesinde olduğu saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin akademik, sosyal ve eğitim destek hizmetleri kapsamında bazı sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına dayalı olarak yükseköğretimde uluslararasılaşmanın artırılması, öğrenci merkezli ve güncel eğitim ile eğitim içeriğinin sunulması, oryantasyon programlarının düzenlenmesi, uluslararası öğrenci ofisi, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması, barınma koşulları ile eğitim destek hizmetlerinin iyileştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Türki Cumhuriyetler, Yükseköğretimde uluslararasılaşma, Uluslararası öğrenci, Akademik ve sosyal beklenti

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the fulfilment level of students who come from Turkic Republics to study in Turkey, regarding their academic and social expectations. The qualitative research technique and phenomenological design were used in the study. Data of this research was collected via a semistructured interview form consisting 11 openended questions and probes, which were developed by the researchers. A total of 39 undergraduate and postgraduate students from Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkmenistan and Uzbekistan participated in the present study. This study indicated that, while expecting satisfactory accommodation the students also anticipated having quality education enabling them for better employment opportunities upon graduation. Some of the students thought that graduate studies in Turkey would be a bridge to Europe. However, it has been found out that students have several academical, social and educational support service problems. According to findings it can be recommended to improve internationalization in higher education, student-centered environment and current educational and training content, organization of orientation programs, submission of international student office and guidance and consultancy services and enhancing the education support services and dormitory facilities.

Keywords: Turkic Republics, Internationalization in higher education, International student, Academic and social expectation

*Bu çalışma, I. Uluslararası Yükseköğretim Çalışmaları 'Değişen Dünya ve Yükseköğretim: Kimlik, Politika ve Reform Modelleri' (IHEC) 2015 Konferansı'nda (14-16 Ekim, 2015, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, Türkiye) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

*This study was presented at the I. International Higher Education Studies 'The Changing World and Higher Education: Identity, Policy and Reform Models' (IHEC) 2015 Conference (October 14-16, 2015, Boğaziçi University, İstanbul, Turkey).

Mirgül ENTERİEVA (✉)

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye
Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey
menterieva@gmail.com

Ferudun SEZGİN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, Türkiye
Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Ankara, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 30.12.2015

Kabul Tarihi/Accepted : 16.03.2016

GİRİŞ

Bireylerin yükseköğrenime başlamalarında bir takım beklentilerinin önemli yeri olduğu düşünülmektedir. Beklenti, bireyin bir örgüte katılırken örgütten beklediği bir karşılıktır (Çulpan, 1978). Bireylerin, beklentilerini gerçekleştirme sürecinde elde edebilecekleri faydaları öngörmeleri durumunda, daha fazla çaba gösterdikleri, Wroom'un 1964 yılında geliştirdiği Beklenti Terorisi ile ifade edilmektedir (Taşdemir, 2013). Beklentilerin karşılanması, insanların motivasyonunu, başarılarını ve yaşam doyumlarını artırır (Tanrıoğen, 1995; Uras & Kunt, 2006; Yıldırım, 2007). Öğrencilerin eğitim sürecinden memnuniyet derecesi yükseldikçe, akademik başarılarında da yükseliş olduğu belirtilmektedir (Seçilmiş et al., 2012). Gerçeklerin öğrencilerin beklentilerini karşılamadığı durumlarda da hoşnutsuzluk ve belki de üniversiteden ayrılma potansiyellerinin artacağı belirtilmektedir (Darlaston Jones et al., 2003).

Öğrencilerin, yükseköğretimden beklentileri genel olarak nitelikli bir eğitim alarak iyi bir meslek sahibi olmaktır (Krishnan & Vrcelj, 2009; Macready & Tucker, 2011; Mazzarol & Soutar, 2002). Öğrenciler, yükseköğrenime adım atarken nitelikli eğitim ve akademik kadro, bilimsel yayın ve araştırmalara ağırlık veren, ezberden uzak eğitim görmeyi beklemektedirler (Gülcan et al., 2002). Bununla birlikte öğrenciler, toplumda saygın bir statüyü ve özgüveni elde etmeyi beklemektedirler (Balci, 2014). Başka bir ifadeyle, kişisel, entelektüel ve toplumsal gelişmeyi beklemektedirler (Krishnan & Vrcelj, 2009; Şahin et al., 2011). Aynı şekilde, yükseköğretimden beklenenler statü kazanma, kendine güven duygusu, rehber kişi olarak gösterilme veya tanınma, aile ve toplum beklentilerini karşılama, yeni iş imkânları ve olanaklar ve ekonomik şekilde belirtilebilir (Lam & Kwan, 1999; Yıldız et al., 2010). Öğrencilerin lisansüstü eğitimden beklentileri akademik kariyer, uzmanlaşma, bilimsel araştırmalar yapabilmektir (Balci, 2014). Aynı şekilde, lisansüstü eğitiminden beklenenler; nitelikli insan gücü yetiştirmek, bilim insanı yetiştirmek, eğitim ve iş kurumlarına uzman eleman yetiştirmek şeklinde sıralanabilir (Sezgin, 2002).

Günümüzde kıtalar arası eğitim yaygınlaşmaktadır. Öğrencilerin yurtdışı eğitim seçiminde, yurtdışı eğitimin prestiji, ülkesine göre daha nitelikli eğitim alma fırsatı, farklı eğitim-öğretim tecrübesi kazanma gibi durumlar etkili olmaktadır (Levent & Karaevli, 2013; Varghese, 2008; West, 2000). Aynı şekilde, iş fırsatları, kredi transfer politikaları, eğitim ücretleri, eğitim politikaları ve eğitim dili öğrencilerin ilgisini çekebilmektedir (OECD, 2007). Bu bağlamda birçok ülke, eğitimde İngilizcenin aktif kullanılmasına yönelik uygulamalarını geliştirmeye devam etmektedir (OECD, 2013). Öğrencilerin yurtdışı eğitimi tercih etmelerinin nedenleri, nitelikli eğitim, daha çok istihdam olanakları ve rekabet edebilirlik, yabancı dil bilgilerini geliştirme, kültürel birikim kazanma şeklinde sıralanmaktadır. Yurtdışında eğitim, öğrencilere farklı toplumlar, farklı diller, farklı kültürler ve çalışma yöntemleri hakkında bilgi edinmelerine ve bilgilerini emek piyasasında hayata geçirmelerine olanak sağlamaktadır (OECD, 2004).

Benzer şekilde, uluslararası eğitimin bireylere prestij kazandırması, uluslararası mesleki kariyerde daha çok olanak sağlaması

gibi nedenler öğrencilerin ülkelerinden ayrılarak başka bir ülkede eğitimlerine devam etmelerine sebep olmaktadır (Zheng, 2010). Öğrencilerin ülkelerindeki aynı programı bile yurtdışında okumayı tercih etmelerinin nedeni yurtdışındaki yükseköğretim kurumunun prestij derecesi, şirketlerin yurtdışında eğitim görmüş veya yurtdışı tecrübesi olan mezunları tercih etmeleri ve bu bağlamda öğrencilerin en azından yurtdışında eğitim almış olma düşüncesi ile yurtdışına hareket ettikleri belirtilmektedir (British Council, 2008). Genel olarak, uluslararası öğrencilerin yurtdışı eğitimi seçmelerinin nedenleri olarak, daha nitelikli bir sistemde eğitim alma fırsatı, akademik ve mesleki gelişme fırsatlarının sunulması ve gelişmiş eğitim kaynakları ile teknoloji araçlarının kullanılması, piyasada rekabet edebilirlik avantajının sağlanması şeklinde belirtilebilir (Taylor, 2008). Baier'in (2009) araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yurtdışında eğitim alma nedenleri kariyer olanaklarını geliştirme, ilgili üniversitelerinin sahip olduğu prestij veya itibar vb. şeklinde belirtilmektedir. Öğrencilerin yurtdışında eğitim almayı tercih etmelerinin sebeplerinin üç boyutta toplandığı belirtilebilir: (i) akademik (nitelikli eğitim-öğretim, piyasaya uygun eğitim standartları), (ii) kariyer (mesleki olanaklar, göç olanakları) ve (iii) deneyimsel (yurtdışındaki eğitimden yüksek deneyim kazanma, farklı ülkelerden insanlarla tanışma, sosyal ve kültürel aktivitelere katılma, farklı kültürleri ve ev sahibi ülkenin kültürünü öğrenme).

Türkiye'de yapılan ilgili araştırmalara göre, Türkiye'ye eğitim görmeye gelen Orta Asyalı öğrencilerin eğitim ve sosyal boyutta belirli sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler üzerindeki araştırmalar, öğrencilerin psikolojik sorunları, başarı durumları, ekonomik sorunları, barınma sorunları ve uyum sorunları üzerinde daha çok yoğunlaşmıştır (Allaberdiyev, 2007; Çöllü & Öztürk, 2009; Kavak & Baskan, 2001; Kiroğlu et al., 2010). Buna göre, öğrencilerin sosyal anlamda en çok zorluk çektikleri sorunlardan biri ilk başta kaldıkları mekân ile ilgilidir (Özçetin, 2013). Öğrenciler, Türkiye Bursları'nın ücretsiz sağladığı devlet yurtlarında barınmaktadırlar. Bununla birlikte, devlet yurtlarında bir odaya çok sayıda öğrenci yerleştirilmektedir. Yapılan araştırmalara göre, bu durum öğrencilerin yaşam doyumlarını düşürmekte, sosyal ve akademik yaşamlarında başarısız olmalarına neden olmaktadır (Allaberdiyev, 2007; Çöllü & Öztürk, 2009). Buna göre, evde kalan öğrencilerin yaşam doyumları, yurtlarda kalan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur (Özgür et al., 2010).

Öğrencilerin eğitim ile ilgili yaşadıkları sorunlar arasında Bayraktaroğlu ve Mustafayeva'nın (2009) araştırma sonuçları gösterilebilir. İlgili araştırma sonucuna göre, uluslararası öğrencilerin gördükleri eğitim, daha çok ezbere dayalı olup, öğrencilerin gelecekle ilgili endişelenmelerine sebep olmuştur. Aynı şekilde, Gökalp'ın (2012) araştırma sonuçlarına göre, uygulanan dersler yaşama uygun, kalıcı öğrenmeyi sağlayacak şekilde işlenmemiştir. Barut, Gökalp, Akdenk ve Nazarov'un (2012) araştırma sonuçları da, öğretim programlarının öğrencilerin akademik beklentilerini yeterince karşılar nitelikte düzenlenmediğini, öğretim elemanlarının programların etkili uygulanmasına yönelik yeterli çabayı göstermediğini, öğrenci değerlendirmesinin objektif uygulanmadığı sonucunu vermiş-

tir. Şahin ve Demirtaş'ın (2014) araştırma sonuçlarına göre ise, öğrenciler, eğitimde uygulamanın artırılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, öğrencilerin akademik başarıları düşük bulunmuştur. Öğrenciler akademik başarısızlıklarını, Türkçeyi etkili kullanamadıkları, birçok ders konusunu üniversiteye gelmeden önce görmedikleri, sınavların klasik yöntem ile yapıldığı, aldıkları notların gerçek başarılarını yansıtmadığına bağlılardır. Öğrencilerin sosyal ve akademik başarısızlıklarına sebep olan dil (Türkçe) sorunu, öğrencilerin kendilerini yanlış ifade etme olasılığı düşüncesinden kaynaklandığı belirtilmektedir (Allaberdiyev, 2007; Çöllü & Öztürk, 2009).

YÖK, yükseköğrenim üzerine yaptığı araştırmada ise, Türk ve Akriba Topluluklarından gelen öğrencilerin başarı oranları üzerine dikkat çekerek başarı oranının, iyi bir öğrenci seçimine bağlı olduğu kanısına ulaşmıştır (YÖK, 2000). Kavak ve Baskan'ın (2001) araştırma sonucu da öğrencilerin yerleştirildikleri program ile öğrenci niteliği arasındaki tutarsızlığın başarısızlıklara neden olduğunu, seçme ve yerleştirme sisteminde objektif seçim konusunda güçlükler yaşandığını göstermiştir. Bununla birlikte, 'Büyük Öğrenci Projesi'nin yürütülmesinde kurumlar arası eşgüdüm eksikliğinin olduğu görülmüştür. Özoglu, Gür ve Coşkun (2012) tarafından yapılan araştırmada da, Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin sorununu çözme sürecinde ilgili kurumlar arasındaki eşgüdüm eksikliğinden bahsedilmektedir. Bununla birlikte, öğretim elemanlarının olumsuz davranış ve değerlendirmelerinden kaynaklanan, eğitimin yorumdan çok ezberci özellik taşıdığını belirten sonuçlara da ulaşılmıştır. Beltekin ve Radmard'ın (2013) araştırma sonucuna göre, öğrencilerin öğretim elemanları ile eğitim-öğretim niteliği konusunda bazı olumsuz yargılara sahip oldukları görülmüştür.

Can (1996) yaptığı araştırmada, yabancı öğrencilere uygulanan programlarda karşılaşılan en önemli sorunlardan biri olarak öğrencilerin amaç ve beklentilerinin yeterince dikkate alınmadığını belirtmiştir. Beklentiler belirlenmeden uygun kişisel ve mesleki gelişim sağlanamaz. Öğrencilerin beklentilerinin belirlenmesi ve eğitimin bu doğrultuda düzenlenmesi önem taşımaktadır (Tuncer, 2011). Eğitimde beklenen sonuca ulaşabilmek için öğrenci memnuniyeti önemli görülmektedir. Öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine duyarlı şekilde hazırlanan, uygulanan ve denetlenen bir program sayesinde akademik ve sosyal boyutları güçlü daha nitelikli bir süreç sağlanabilir. Konu ile ilgili daha derin ve ayrıntılı bilgiye ulaşılması, yükseköğretim kurumları için eğitimde karşılaşılan eksiklikleri tamamlamaya ve öğrencilerin beklentilerine yönelik, öğrenci merkezli anlayışa dayalı bir eğitimin yeniden düzenlenmesi, uygulanmakta olan Türkiye Bursları eğitim projesinin öğrencilerin beklentilerine yönelik faaliyetini devam ettirmesi, bununla birlikte Türkiye ile Türkiye Cumhuriyetlerinin eğitim ilişkileri bakımından da önemli görülmektedir. Konuyla ilgili araştırmalar, ilgili tarafların hizmet kalitesinin artırılması ile birlikte Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)'nin konu üzerinde çözüme yönelik strateji ve uygulamalar geliştirmesine katkı sağlayacak bilgiler sunabilir. Bu bağlamda, öğrencilerin akademik ve sosyal beklenti ve gereksinimlerinin ne derece karşılandığı konusunda derinlemesine ve sorunu kendi sosyal gerçekliği içinde irdeleyen çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmüştür.

Bu bağlamda, bu çalışmada Türkiye'de yükseköğrenim gören Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemeye yönelik aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Türkiye Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin akademik ve sosyal beklentileri nelerdir?
- Türkiye Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrenciler ne tür akademik ve sosyal problemler yaşamaktadır?
- Türkiye Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin bu sorunların sebeplerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Türkiye Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin sunulan eğitim ve eğitim destek hizmetlerinin niteliğinin artırılmasına yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırmada çalışmanın temel amacının bütüncül bir yaklaşımla aydınlatılabilmesi amacıyla nitel araştırma yönteminin kullanılması uygun görülmüştür. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel araştırmalar, psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili nicel araştırma yöntemlerine göre daha derinlemesine bilgi sağlar (Büyükoztürk et al., 2014). Nitel araştırmada amaç, belirli bir durumu derinlemesine ve ayrıntılı incelemektir (Bogdan & Biklen, 1992). Nitel araştırma, nicel araştırmada olduğu gibi olgunun değişkenlerini ele almaz, bireylerin kişisel tecrübeleri, algı ve duygularıyla ilgilenir. Nitel araştırmanın amacı, okuyucuya konuyla ilgili betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır (Ilgar & Ilgar, 2013). Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim yaklaşımı benimsenmiştir. Olgubilim yaklaşımı, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Olgubilim deseninin temelini bireysel tecrübeler oluşturmaktadır ve genelleme yapmaktan daha çok olguları tanımlar (Akturan & Esen, 2008). Araştırmada çalışılan olgu, Türkiye Cumhuriyetleri'nden Türkiye'ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma durumuna yönelik algı, yaşantı, deneyim ve izlenimleridir.

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Ankara'da Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ne (ODTÜ) bağlı yükseköğretim programlarında öğrenim görmekte olan Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemi altında ölçüt örnekleme ile maksimum çeşitlilik örnekleme teknikleri kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir. Ölçüt örneklemede araştırılan olgu belli niteliklere sahip bireyler, olaylar, nesnelere veya durumlardan seçilir (Büyükoztürk et al., 2014). Bu araştırmada, belirli koşulları ve özellikleri sağlayan

öğrencilerin araştırma kapsamına dahil edilmesi sağlanmıştır. Maksimum çeşitlilik ise, göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemde çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini sağlamak olarak düşünülebilir (Yıldırım

& Şimşek, 2013). Araştırmaya altı doktora, 14 yüksek lisans ve 19 lisans düzeyinde öğrenim görmekte olan toplam 39 öğrenci katılmıştır. Katılımcılardan 20 öğrenci burslu, 19 öğrenci ise kendi imkanlarıyla bursuz eğitim gören öğrencilerdir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Öğrenci Kodu	Eğitim Düzeyi	Eğitim Dönemi	Bölüm	Eğitim Kurumu	Ülke	Destek	Cinsiyet
Ö ₁	Yük. L.	Tez	Uluslararası İlişkiler	Hacettepe Ü.	Kırgızistan	Burslu	Erkek
Ö ₂	Doktora	Tez	Siyaset ve Sos.Bilimler	Gazi Ü.	Türkmenistan	Burssuz	Kız
Ö ₃	Yük. L.	Tez	Türkçe Öğretmenliği	Gazi Ü.	Kazakistan	Burssuz	Kız
Ö ₄	Doktora	Tez	Yeni Türk Edebiyatı	Gazi Ü.	Kırgızistan	Burslu	Kız
Ö ₅	Doktora	Tez	Dil Bilimi	Ankara Ü.	Kırgızistan	Burssuz	Kız
Ö ₆	Doktora	Tez	Maliye	Gazi Ü.	Kazakistan	Burssuz	Erkek
Ö ₇	Lisans	Ders	Fizik	ODTÜ	Kırgızistan	Burssuz	Erkek
Ö ₈	Yük. L.	Tez	Turizm İşletmeciliği	Gazi Ü.	Azerbaycan	Burssuz	Kız
Ö ₉	Doktora	Ders	Temel İslam Bilimleri	Ankara Ü.	Kırgızistan	Burslu	Erkek
Ö ₁₀	Yük. L.	Tez	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	Hacettepe Ü.	Kırgızistan	Burssuz	Erkek
Ö ₁₁	Lisans	Ders	Reh. ve Psik. Danışmanlık	Hacettepe Ü.	Kırgızistan	Burslu	Erkek
Ö ₁₂	Yük. L.	Tez	Çağdaş Türk Leh. ve Edebiyatı	Ankara Ü.	Kırgızistan	Burssuz	Kız
Ö ₁₃	Yük. L.	Ders	Uluslararası İlişkiler	Gazi Ü.	Kırgızistan	Burslu	Kız
Ö ₁₄	Doktora	Tez	Tarih	Ankara Ü.	Kazakistan	Burslu	Kız
Ö ₁₅	Yük. L.	Ders	Gazetecilik	Gazi Ü.	Kırgızistan	Burssuz	Erkek
Ö ₁₆	Lisans	Ders	Zootekni	Ankara Ü.	Kırgızistan	Burslu	Kız
Ö ₁₇	Lisans	Ders	Elek.Elektronik Mühendisliği	ODTÜ	Kırgızistan	Burssuz	Erkek
Ö ₁₈	Lisans	Ders	Zootekni	Ankara Ü.	Kırgızistan	Burslu	Erkek
Ö ₁₉	Yük. L.	Ders	Çağdaş Türk Leh. ve Edebiyatı	Hacettepe Ü.	Kırgızistan	Burslu	Kız
Ö ₂₀	Yük. L.	Bil.H.	Uluslararası İlişkiler	Ankara Ü.	Kırgızistan	Burssuz	Kız
Ö ₂₁	Lisans	Ders	Bilg. Teknolojileri ve Eğitimi	Gazi Ü.	Kırgızistan	Burslu	Kız
Ö ₂₂	Lisans	Ders	Bilg. Teknolojileri ve Eğitimi	Gazi Ü.	Kırgızistan	Burslu	Kız
Ö ₂₃	Lisans	Ders	İngilizce Öğretmenliği	ODTÜ	Kırgızistan	Burssuz	Kız
Ö ₂₄	Lisans	Ders	Bilgisayar Öğretmenliği	Gazi Ü.	Kırgızistan	Burslu	Kız
Ö ₂₅	Lisans	Ders	Matematik Öğretmenliği	Hacettepe Ü.	Kırgızistan	Burssuz	Kız
Ö ₂₆	Lisans	Ders	Çevre Mühendisliği	Hacettepe Ü.	Kırgızistan	Burslu	Erkek
Ö ₂₇	Yük. L.	Ders	Hukuk	Ankara Ü.	Azerbaycan	Burssuz	Erkek
Ö ₂₈	Yük. L.	Tez	İnşaat Mühendisliği	Gazi Ü.	Kazakistan	Burslu	Erkek
Ö ₂₉	Yük. L.	Tez	Av. Birliği ve Ulus. İlişkiler	Ankara Ü.	Kazakistan	Burssuz	Erkek
Ö ₃₀	Lisans	Ders	Fizik	ODTÜ	Türkmenistan	Burssuz	Erkek
Ö ₃₁	Lisans	Ders	Gıda Mühendisliği	Hacettepe Ü.	Kazakistan	Burslu	Erkek
Ö ₃₂	Lisans	Tez	İspanyol Dili ve Edebiyatı	Ankara Ü.	Azerbaycan	Burslu	Erkek
Ö ₃₃	Lisans	Ders	Petrol ve Doğal Gaz Müh.	ODTÜ	Türkmenistan	Burslu	Erkek
Ö ₃₄	Lisans	Ders	Bilg. ve Eğ.Tek. Eğitimi	Hacettepe Ü.	Türkmenistan	Burssuz	Erkek
Ö ₃₅	Lisans	Ders	Tıp	Hacettepe Ü.	Özbekistan	Burslu	Erkek
Ö ₃₆	Yük. L.	Ders	Endüstri Mühendisliği	ODTÜ	Kazakistan	Burslu	Erkek
Ö ₃₇	Yük. L.	Tez	İşletme	Gazi Ü.	Azerbaycan	Burslu	Kız
Ö ₃₈	Lisans	Ders	Endüstri Mühendisliği	Hacettepe Ü.	Türkmenistan	Burssuz	Erkek
Ö ₃₉	Lisans	Ders	Hukuk	Ankara Ü.	Türkmenistan	Burssuz	Kız

Araştırmanın benimsendiği olgubilim deseninde, olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmeler yapılır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Nitel araştırmalarda görüşme yöntemi, insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duyu ve algılarını belirlemede kullanılan veri toplama yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2013: 46). Görüşmede, ifade edilenlerin, yüzeysel anlamları yanında gerçek ve derinliğine anlamları da çıkartılabilir (Karasar, 2005). Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, sabit seçenekli cevaplamanın yanında ilgili konuda derinlemesine gidebilmeyi bir araya getirir. Araştırmada standartlaştırılmış açık-uçlu görüşme stratejisinin kullanılmasının uygun olacağı düşünüldükçe uygulamaya geçirilmiştir. Görüşme formunun hazırlanmasında kolay anlaşılır, açık uçlu sorular sorma, yönlendirmekten kaçınma, alternatif sorular ve sondalar hazırlama ilkeleri dikkate alınmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Görüşme formu, (i) katılımcıların eğitim düzeyi, eğitim dönemi, öğrenim görülen eğitim kurumu ve bölümü, gelinen ülke, yaş ve cinsiyet gibi kişisel bilgilerin yer aldığı ve (ii) araştırmanın ana sorularının ve sonda tipi soruların bulunduğu iki bölümden oluşmaktadır. Formların hazırlanma sürecinde, (i) ilgili literatür taranmış, elde edilen bilgilere dayalı sorular oluşturulmuş, (ii) 11 sorudan oluşan görüşme formu çalışma grubunda olmayan üç öğrencinin görüşleri alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış (iii) sorular anlam ve anlaşılır olması amacıyla Türkçe dil uzmanı, alan uzmanı ile ölçme ve değerlendirme uzmanlarının görüşleri alınmış (iv) ve son hali verilmiştir.

Görüşmeler araştırmanın dış güvenilirliğini artırmak amacıyla, aynı özelliklere sahip, benzer sosyal ortam ve benzer yaşam süreçlerini paylaşan kişilerden veya öğrencilerden toplanmıştır. Bütün katılımcılara daha önceden belirlenmiş ve görüşme formunda yer alan aynı sorular sorulmuştur. Müdahalesiz cevaplar alabilmek ve araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla katılımcılara yönelik yönlendirme yapılmamıştır. Araştırmanın iç ve dış geçerliğini artırmak amacıyla kullanılan stratejilerden katılımcı teyidi, derinlik odaklı veri toplama, literatüre dayalı yorum, ayrıntılı betimleme yöntemleri kullanılmıştır.

Olgubilim yaklaşımında verilerin analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla, veriyi kavramsallaştırmak ve olguyu tanımlayacak temaların çıkartılması için verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, kodlamalarla bir metnin daha küçük kategorilerle özetlendiği sistematik bir tekniktir, içerik analizi ile insanların veya grupların inançları, tutumları, değerleri ve düşünceleri ortaya çıkartılabilir (Büyüköztürk et al., 2014). Araştırma sonuçları betimsel anlatımla sunulmuştur.

Araştırmada öğrenciler "Ö" kısaltması yapılarak belirtilmiş ve her katılımcıya bir sıra numarası verilmiştir. Görüşler kod isim verilerek sınıflandırılmış ve bu şekilde doğrudan alıntı gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Beklentilerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin akademik ve sosyal beklentilerine ilişkin düşünceleri

leri Tablo 2'de sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, öğrencilerin tamamına yakınının Türkiye'ye kendi ülkelerine göre daha nitelikli eğitim alma ($n = 26$) beklentisi içinde geldikleri görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin bir kısmının, Türkiye'deki eğitimin Avrupa'ya açılan bir köprü olacağı ve bunun kendileri için bir fırsat yaratacağı beklentisi içinde buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin Türkiye'de aldıkları eğitim, Avrupa veya Batı ülkelerinde alabilecekleri bir üst basamak eğitim için akademik ve sosyal açıdan kolaylaştırıcı olarak görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin tamamına yakınının, iyi bir meslek edinme ($n = 26$), büyük çoğunluğunun, akademik ve kişisel özellikler bakımından nitelikli öğretim elemanlarının olacağı ($n = 14$) beklentisiyle geldikleri görülmüştür. Bu konudaki bazı öğrencilerin düşünceleri şu şekildedir:

"Ben buradaki eğitimimi bir basamak gibi görüyorum. İleride Avrupa'nın daha iyi okullarına gidebilmek için burada okumam lazımdı." (Ö₂₇)

"Daha kaliteli eğitim almak amacıyla mezun olunca daha iyi yerlerde çalışmak amacıyla daha çok imkan var diye geldim." (Ö₅)

"Buradan mezun olmak Kazakistan'da iyi bir işe yerleşme imkanını artırıyor." (Ö₆)

"Gerçekten alanında eğitimli ve donanımlı hocaların olduğunu düşündüğüm için buralara geldim." (Ö₄)

Bununla birlikte öğrencilerin bir kısmının, daha iyi ve daha gelişmiş koşullarda barınma hizmetinin verileceği ($n = 6$) beklentisi ile geldikleri görülmüştür. Katılımcılardan biri barınma yerinin üniversite tarafından sağlanacağını düşündüğünü açıklamış ve bu yöndeki beklentisini "Üniversitenin bana yurt ayarlayacağını düşünmüştüm." (Ö₁₅) şeklinde ifade etmiştir. Öğrencilerden bir diğeri ise, eğitim destek hizmetlerinin niteliğinin daha gelişmiş olacağı ($n = 5$) yönünde beklentileri olduğunu belirtmiştir. Bu konuda Azerbaycan'dan gelen öğrencilerden birinin, uluslararası öğrenciler ofisinin hizmet göstereceği beklentisi ile ilgili düşüncesi şu şekildedir "Yabancı uyruklularla çalışan bir departman vardır diye düşünüyordum." (Ö₈). Katılımcılar arasında kültürel birikim kazanacaklarını beklediklerini ifade edenler de olmuştur ($n = 3$).

Öğrencilerin Karşılaştıkları Akademik ve Sosyal Sorunlara İlişkin Bulgular

Öğrencilerin karşılaştıkları akademik ve sosyal problemlere ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur. Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin büyük çoğunluğunun en çok karşılaştıkları sorunlar olarak dil sorunu ($n = 16$), eğitim sistemi ($n = 15$) ve barınma yeri ve koşullarıyla ($n = 10$) ilgili sorunlar öne çıkmaktadır. Dil sorununu "dil bakımından ilk geldiğimde problemlerle karşılaştım. Sokak dili ile derste hocaların anlattığı dil farklıydı, ama zamanla bu akademik dile de alıştık" (Ö₂₈) sözleriyle akademik Türkçe bakımından zorlandığını belirten öğrencilerin yanında "İlk senemde zorluk çektim. Hocalar hızlı konuşuyor, not tutamıyordum, bildiklerimi ifade edemiyordum" (Ö₁₆) sözleriyle dil sorunu sebebiyle kendini ifade etme güçlüğü yaşadıklarını belirtenler de olmuştur.

Eğitim sistemiyle ilgili sorunlar katılımcıların ifadelerine göre genel olarak eğitimin ezbere dayalı ve uygulamadan uzak kalması, sınav ve ödev sistemi ile ilgilidir. Bu düşünceyle ilgili öğrencilerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Eğitim daha ilerilerde olduğu için Türkiye’yi tercih ettim. Ama pratikten çok kısıtlıyız. Uygulama için bize yeterli imkanlar yaratılmıyor. Yabancı uyrukluların en büyük sorunu olanı bu.” (Ö₈)

“Eğitim sistemi bakımından Türkiye’ye has özellikler var. Ödevlerin yerine gerçekçi projeler verilebilir. Geçilen konular üzerinde yapılan sınavın yerine uygulama çalışmaları yapılabilir.” (Ö₂₉)

“Eğitim gördüğüm süre içinde Türkiye’deki eğitimin ezbere dayalı ve özellikle teorik ağırlıklı olduğunu gördüm, ama stajlar ve deneyler aracılığıyla pratik imkanları da sunuldu.” (Ö₃₃)

Katılımcılar tarafından ifade edilen barınma sorununu (n = 10) “yüksek lisans öğrencisi olarak iki kişilik yurt bekliyordum; yurt odaları altı kişilik ve çalışma odaları kalabalık olduğundan odaklanamama gibi problemler yaşadım.” (Ö₁₉) sözleriyle yurt odalarının kalabalıklığı ve buna bağlı olarak derslere konsantre olamadıklarını belirten öğrencilerin yanında “sosyal problemler arasında burslu olmayanlar için yurt sağlan-

Tablo 2: Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Beklentileri

Ülke	Görüşler	n	Katılımcı
Kırgızistan	Nitelikli eğitim	16	Ö ₁ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₇ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₅ , Ö ₁₇ , Ö ₁₈ , Ö ₁₉ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄ , Ö ₂₅ , Ö ₂₆
	Meslek edinme	11	Ö ₁ , Ö ₅ , Ö ₇ , Ö ₁₀ , Ö ₁₇ , Ö ₁₈ , Ö ₁₉ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₆
	Akademik ve kişisel bakımından nitelikli öğretim elemanları	10	Ö ₄ , Ö ₁₁ , Ö ₁₃ , Ö ₁₅ , Ö ₁₇ , Ö ₁₉ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₆
	Eğitim içeriğinin farklı, ağır olacağı	6	Ö ₅ , Ö ₁₀ , Ö ₁₃ , Ö ₁₅ , Ö ₁₉ , Ö ₂₅
	Sınıf arkadaşlıkları, sosyal çevre	5	Ö ₁₁ , Ö ₁₅ , Ö ₁₉ , Ö ₂₂ , Ö ₂₄
	Eğitim içeriğinin farklılık göstermeyeceği	5	Ö ₁₃ , Ö ₂₀ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₆
	Gelişmiş yurt hizmeti	3	Ö ₅ , Ö ₁₅ , Ö ₁₉
	Kültürel zenginlik	3	Ö ₉ , Ö ₁₁ , Ö ₁₉
	Kültürel beklentisi yok	2	Ö ₁₀ , Ö ₂₃
	Zengin eğitim materyalleri\kaynakları	2	Ö ₁₁ , Ö ₁₂
	Eğitimde İngilizce dilinin de kullanılması	2	Ö ₁₁ , Ö ₂₂
	Sorunsuz ulaşım	1	Ö ₁₀
	Kazakistan	Nitelikli eğitim	5
İyi bir meslek edinme		3	Ö ₆ , Ö ₂₈ , Ö ₂₉
Akademik ve kişisel bakımından nitelikli öğretim elemanları		2	Ö ₃ , Ö ₁₄
Gelişmiş eğitim destek ve yurt hizmetleri		1	Ö ₁₄
Daha canlı sosyal hayat		1	Ö ₃₁
Daha sakin sosyal hayat		1	Ö ₃₆
Türkmenistan	Nitelikli eğitim ve öğretim elemanları	2	Ö ₂ , Ö ₃₃
	İyi bir meslek edinme	1	Ö ₃₃
	Eğitimle ilgili gerçekte olduğu kadar beklentisi yok	1	Ö ₃₀
	Gelişmiş yurt hizmeti	1	Ö ₃₃
	Kültür farkının olmayacağı	1	Ö ₂
Azerbaycan	Nitelikli eğitim	2	Ö ₈ , Ö ₃₇
	Türkiye’deki eğitimin Avrupa’ya açılan bir köprü olacağı	2	Ö ₂₇ , Ö ₃₂
	Zengin eğitim kaynakları	1	Ö ₃₇
	Yabancılar ofisi	1	Ö ₈
	Benzer kültür	1	Ö ₃₇
Özbekistan	Nitelikli eğitim	1	Ö ₃₅
	İyi bir meslek edinme	1	Ö ₃₅
	Nitelikli öğretim elemanları	1	Ö ₃₅
	Daha iyi şartlar altında yurt hizmeti	1	Ö ₃₅

madığı söylenebilir.” (Ö₂₀) sözleriyle kendi imkanlarıyla öğrenim görmektedir. Öğrencilere yönelik yurt kontenjanının sınırlılığı ile ilgili olduğunu belirtenler de olmuştur.

Öğrencilerin bir kısmının karşılaştıkları bir diğer sorun eğitim destek hizmetlerinin niteliği (n = 6) ile ilgilidir. Eğitim alanında

öğrencilerin en çok aşırı bürokrasiyle karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bürokrasinin, öğrencilerin maddi zararlara uğramalarına ve işlerinin aksamalarına sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bürokrasinin Türkiye genelinde mevcut olduğu düşünüldüğünde bu sorunun Türkiye genelinde çözüm bulması gerektiği ve

Tablo 3: Öğrencilerin Türkiye’deki Öğrenimleri Süresince Karşılaştıkları Akademik ve Sosyal Sorunlar

Ülke	Görüşler	n	Katılımcı
Kırgızistan	Eğitim dili	10	Ö ₇ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃ , Ö ₁₆ , Ö ₁₈ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄
	Barınma yeri, koşulları	6	Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₁₅ , Ö ₁₈ , Ö ₁₉ , Ö ₂₀
	İkamet ve sağlık sigortası	6	Ö ₁₃ , Ö ₁₅ , Ö ₁₇ , Ö ₁₈ , Ö ₂₀ , Ö ₂₁
	Eğitim sistemi	5	Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₅ , Ö ₁₆ , Ö ₂₂
	Öğretim üyeleri	4	Ö ₅ , Ö ₁₁ , Ö ₂₁ , Ö ₂₄
	Sınıf\okul arkadaşları	4	Ö ₁₂ , Ö ₁₆ , Ö ₂₃ , Ö ₂₄
	Eğitim destek hizmetlerinin niteliği	3	Ö ₁₂ , Ö ₁₅ , Ö ₂₀
	Kültür farklılıkları	3	Ö ₁₁ , Ö ₁₄ , Ö ₂₃
	Dersler	3	Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₂₀
	Öğrenci seçme ve yerleştirme politikası, burs koşulları	3	Ö ₁₀ , Ö ₁₂ , Ö ₂₂
	Eğitim kaynakları	3	Ö ₁ , Ö ₉ , Ö ₁₂
	Yemek	2	Ö ₁₈ , Ö ₂₁
	Kütüphane koşulları	1	Ö ₅
	Ulaşım	1	Ö ₁₀
Kazakistan	Eğitim sistemi	5	Ö ₃ , Ö ₁₄ , Ö ₂₉ , Ö ₃₁ , Ö ₃₆
	Eğitim dili	4	Ö ₆ , Ö ₁₄ , Ö ₂₈ , Ö ₃₆
	Sınıf\okul arkadaşları	3	Ö ₃ , Ö ₁₄ , Ö ₂₉
	Eğitim destek hizmetlerinin niteliği	3	Ö ₃ , Ö ₁₄ , Ö ₂₉
	Barınma yeri, koşulları	2	Ö ₁₄ , Ö ₂₉
	Kültür farklılıkları	2	Ö ₂₉ , Ö ₃₁
	Öğretim üyeleri	1	Ö ₃
	Farklı eğitim içeriği	1	Ö ₁₄
	Ders işleyiş şekilleri	1	Ö ₂₉
	Yemek	1	Ö ₂₉
	Ders programı	1	Ö ₃
Azerbaycan	İkamet ve sağlık sigortası	3	Ö ₈ , Ö ₂₇ , Ö ₃₇
	Eğitim sistemi ve eğitim dili	2	Ö ₈ , Ö ₃₂
	Eğitim destek hizmetlerinin niteliği	2	Ö ₈ , Ö ₂₇
	Kültür farklılıkları	2	Ö ₈ , Ö ₃₂
	Barınma yeri, koşulları	1	Ö ₈
	Okul, sınıf arkadaşlıkları	1	Ö ₃₂
	Öğretim üyeleri ve eğitim kaynakları	1	Ö ₃₇
Türkmenistan	Eğitim sistemi	3	Ö ₃₀ , Ö ₃₃ , Ö ₃₄
	Dersler	2	Ö ₃₃ , Ö ₃₈
	Öğretim üyeleri	2	Ö ₂ , Ö ₃₃
	Barınma yeri, koşulları	1	Ö ₃₃
	Ekonomik sorunlar	1	Ö ₃₀
	Kültür farklılıkları	1	Ö ₃₄
Özbekistan	İkamet	1	Ö ₃₅

uzun zaman gerektireceği belirtilebilir. Ancak, acil durumlarda durumun ciddiyetinin tespitinden sonra bu sürecin kolaylaştırılması veya hızlandırılması yapılabilir. Eğitim destek hizmetlerinin niteliği ile ilgili bürokrasi sorunu dışında uluslararası öğrenciler ofisinin eksikliğiyle ilgili öğrencilerden biri şu ifadeyi kullanmıştır

“Yurtdışından gelen öğrenciler için bir organizasyon mu yaratılsa hani onlar orada eğitilirse veya üniversiteye geldiğiniz şu tarihte size bu bilgiler verilecek; bu sorunları yaşamayın diye bizimle ilgilenenler olursa çok iyi olurdu. Bence bir kurum yaratılması gerek.” (Ö₈)

Bununla birlikte katılımcılar, kültür farklılıkları ($n = 8$), sınıf ve okul arkadaşları ($n = 8$), ikamet ve sağlık sigortası ($n = 6$), öğretim elemanları ($n = 4$), eğitim kaynakları ($n = 4$), ders ($n = 3$) ve ders programı ($n = 2$), öğrenci seçme ve yerleştirme politikası ile burs koşulları ($n = 3$), yemek ($n = 3$) ile ilgili sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Akademik ve Sosyal Sorunların Sebeplerine İlişkin Bulgular

Akademik ve sosyal problemlerin sebeplerine ilişkin bulgular Tablo 4’de sunulmuştur. Tablo incelendiğinde, karşılaşılan sorunların içeriği ve sorunların sebeplerine ilişkin öğrenci görüşleri farklılık göstermektedir. Bu bağlamda, eğitim sisteminden kaynaklanan sorunların sebeplerine ilişkin katılımcıların bir kısmı ($n = 4$) tarafından ifade edilen görüşler farklı boyut içermektedir. Bu konuyla ilgili bazı öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir:

“Üniversite sisteminden kaynaklanmakta. Yurtdışından gelen öğrencilerden fikir sormuyorlar nasıl olsa daha iyi olur diye; hiç soran olmuyordur muhtemelen. Bize sormadılar.” (Ö₁₁)

“Eğitim sisteminin değişmesi gerekiyor. Burada ezberle dayalı eğitim hakim; uygulamalar çoğaltılmalı ve sınav sistemi değişmeli.” (Ö₂₂)

“Derslerin gözden geçirilmesi gerekli. Bazı dersler gereksiz çıkabiliyor.” (Ö₃₄)

Öğrencilerin en çok karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri olan barınma yeri ile ilgili sorunların sebeplerinin öğrencilerin bir kısmı ($n = 4$) tarafından sistemden kaynaklandığı belirtilmiştir. Oturma izni ve sağlık sigortası ile ilgili sorunların sebeplerinin sistemden kaynaklandığını belirten bazı katılımcıların ($n = 4$) yanında, bazı katılımcılar ($n = 3$) tarafından belirli bir görevlinin kişiliği ya da tutumundan kaynaklandığını belirtenler de olmuştur.

Eğitim ve ‘Türkiye Bursları’nın’ Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular

Öğrencilerin almakta oldukları eğitim ve Türkiye Bursları eğitim projesinin niteliğinin artırılmasına yönelik önerilerine ilişkin bulgular Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerden bir kısmının önerileri güncel eğitim ve eğitim içeriği ile öğrenci merkezli eğitim ($n = 7$), öğrencilerden bir diğer kısmının ise, akademik ve kişisel bakımından nitelikli öğretim elemanları ($n = 6$), bazı öğrencilere

rin önerileri ise, öğretim elemanlarıyla ortak çalışabilecek projelerin düzenlenmesi ($n = 5$), uygulama ağırlıklı eğitim ($n = 4$), eğitimde İngilizce’nin de kullanılması ($n = 4$), eğitim sürecinde bürokrasinin azaltılması ($n = 4$) şeklinde olmuştur. Bazı katılımcıların eğitime yönelik önerileri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bununla yetinmekle kalmayıp daha da modernleştirilmiş bir eğitim sistemi olmasıdır. En azından Avrupa’daki üniversitelerle aralarındaki fark çok açılmasın.” (Ö₂₇)

“Derslerde ve sınavlarda daha çok eleştiri, yorumlar uygulamalar yapılmalı. Hocalarla öğrencilerin birlikte çalışması, projeler yapması gerekli. Eğitimde uygulamanın artırılması ve gereksiz derslerin kaldırılmasını, motive edici derslerin verilmesini öneririm.” (Ö₃₃)

Eğitim-öğretim sürecinde öğrencilerden gelen geri bildirimlerin, eğitimdeki eksikliklerin tespiti ve eğitimin iyileştirilmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda eğitimin iyileştirilmesi yönündeki öğrencilerden gelen önerilerin de dikkate alınması faydalı olabilir.

Türkiye Bursları’na yönelik öğrencilerden bir kısmının önerileri Türkiye Bursları’nın daha çok öğrenci alması ($n = 4$), objektif seçimin yapılması ($n = 3$), burs kesiminin gözden geçirilmesi ($n = 2$) gerektiği yönündedir. Konuyla ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Çok başarılı öğrenciler var. Ama gelemiyorlar. Burs projesi daha çok öğrenci alırsa iyi olurdu.” (Ö₆)

“Daha iyi, kaliteli eğitim alabilmemiz ve gelecek mesleğimizde daha verimli olabilmemiz için, en önemlisi öğrencinin günlük hayatı rahat olmalıdır. Fakat, bazı durumlarda bursuz kalan öğrenciler, hayatımızı sadece tez yazmakla değil, burs aramakla ve para kazanmakla geçiriyoruz. Böyle bir eğitimin ne kadar verimli ve kaliteli olacağını siz düşünün.” (Ö₁₄)

“Daha çok araştırılarak öğrenci seçimi yapılmalı. Gerçekten hak edenler seçilmeli.” (Ö₂₉)

Öğrencilerden biri (Ö₁₃), özellikle Türkçe dil bakımından Türkiye’de okuyabilecek kapasitede öğrencilerin seçilmesine yönelik düşüncesini şu şekilde belirtmiştir: “Buraya öğrencileri alırken, tamam Afrika’dan alsınlar, Orta Asya’dan, Kafkaslar’dan alsınlar. Ama burada öğrenciler eğitime devam edebilecek mi; ona göre, öğrencilerin seviyesine göre belirlemek lazım.”

Bununla birlikte öğrencilerden bir kısmı, eğitimi doğrudan ilgilendiren vize, ikamet ve sağlık sigortasıyla ilgili kolaylıklar ($n = 7$) sağlanması yönünde önerilerde bulunmuştur. Öğrencilerin ifadelerine göre, vize ve ikamet alma süreci zor şartlar altında yapılmaktadır ve öğrencilere uygulanan zorunlu sağlık sigortası yaptırımı öğrenciyi finansal açıdan zorlamaktadır. Konuyla ilgili bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

“Hizmet olarak buradaki ikamet büyük sıkıntı. Zor şartlar konulmasını isterdim. (Ö₃)”

“Öğrencilere ikamet izni ve başka sosyal güvenlik alanlarında yardımcı olunursa, öğrencilerin derse yönelmeleri sağlanmış olur. (Ö₂₀)”

Tablo 4: Akademik ve Sosyal Sorunların Sebeplerine İlişkin Bulgular

Ülke	Sorunlar	Sebepler	n	Katılımcı
Kırgızistan	Barınma yeri, koşulları	Sistem, kültür, yaşam farklılığı, yurtlarla ilgili bilgilendirme programının eksikliği	4	Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₁₉ , Ö ₂₀
	Ders	Sistem, eğitimde uluslararası öğrencilerinin katılım eksikliği, bazı öğretim üyeleri, bazı bölümler, gereksiz dersler, ilgili kurumların eğitim-öğretime yeterince hazırlık yapmaması, yanlış sınav sistemi, derslerde uygulama eksikliği	4	Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₂₀ , Ö ₂₂
	İkamet ve sağlık sigortası	Sistem, Türkiye Bursları, zorunlu sağlık sigortası	4	Ö ₁₃ , Ö ₁₈ , Ö ₂₁ , Ö ₂₂
	Eğitim sistemi	Tanıtım, sistem, eğitimde uluslararası öğrencilerinin katılım eksikliği, değişen gündemler ve siyasal değişiklikler, ezber dayalı eğitim	4	Ö ₅ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₂₂
	Öğretim üyeleri	Bazı öğretim elemanlarının tutumu, uluslararası nitelik taşıyan öğretim elemanlarının istenilen sayıda olmaması	3	Ö ₅ , Ö ₁₁ , Ö ₂₄
	Eğitim dili	Türkçenin yabancı bir dil olması, İngilizce dil bakımından öğretim elemanlarının işe alınması prosedürü, üniversite eğitimi	3	Ö ₇ , Ö ₁₁ , Ö ₁₃
	Sınıf\okul arkadaşları	Yerli öğrencilerin kişisel özellikleri	2	Ö ₁₂ , Ö ₂₄
	Kültür farklılığı uyum sorunları	Oryantasyon, bilgilendirme programının eksikliği, sistem, eğitimde uluslararası öğrencilerinin katılım eksikliği	1	Ö ₁₁
	Eğitim destek hizmetleri	Bürokrasi	2	Ö ₁₂ , Ö ₂₀
	Kaynak yetersizliği	İlgili kurum	1	Ö ₁
Ulaşım	Şehir planlaması, sistem	1	Ö ₁₀	
Kazakistan	Eğitim sistemi	Sistem, uluslararasılaşmanın istenilen düzeye daha gelmediği, Türkiye'nin kendi eğitim sisteminde bazı oturmamış uygulamaların yer alması	2	Ö ₁₄ , Ö ₃₁
	Ders	Eğitim sistemi, bazı öğretim üyeleri	2	Ö ₃ , Ö ₃₆
	Eğitim dili	TÖMER, eğitim dili	2	Ö ₂₈ , Ö ₃₆
	Barınma yeri, koşulları	Türkiye Bursları, sistem	2	Ö ₁₄ , Ö ₂₉
	Kültür farklılığı, uyum sorunları	Sistem, yabancı kültür	2	Ö ₁₄ , Ö ₃₁
	Sınıf\okul arkadaşları	Yerli öğrencilerin kişiliği	2	Ö ₃ , Ö ₁₄
	Ders programı	Sistem, öğretim elemanları	1	Ö ₃
Azerbaycan	İkamet ve sağlık sigortası	Sistem, bazı görevlilerin tutumu ve uluslararasılaşma farkındalığının daha oturmamış olması, uluslararası tecrübenin eksikliği, rehberlik ve danışmanlık, bilgilendirme programının eksikliği, zorunlu sağlık sigortası uygulamasının sorun yaratmakta oluşu	3	Ö ₈ , Ö ₂₇ , Ö ₃₇
	Eğitim sistemi, öğretim elemanları	Eğitim sistemi, üniversite sistemi, öğretim elemanları, ezber dayalı eğitim, bazı öğretim elemanlarının tutumu	2	Ö ₃₂ , Ö ₃₇
	Eğitim destek hizmetleri	Bürokrasi	1	Ö ₂₇
	Barınma yeri, koşulları	Sistem	1	Ö ₈
Türkmenistan	Eğitim sistemi, dersler, öğretim elemanları	Eğitim sistemi, ilgili bölüm, öğrenci, öğretim elemanları, gereksiz dersler, zor sınavlar, öğretim üyelerinin kendilerini kişisel ve akademik açıdan sürekli yenilemeleri gerektiği	5	Ö ₂ , Ö ₃₀ , Ö ₃₃ , Ö ₃₄ , Ö ₃₈
	İkamet, sağlık sigortası	Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik yasal kuralları	1	Ö ₃₃
Özbekistan	İkamet, barınma yeri	Sistem	1	Ö ₃₅

Tablo 5: Öğrencilerin Almakta Oldukları Eğitim ve Türkiye Bursları Projesinin Niteliğinin Artırılmasına Yönelik Önerileri

Ülke	Eğitim/E.Projesi	Öneriler	n	Katılımcı
Kırgızistan	Eğitim	Uygulama ağırlıklı eğitim	4	Ö _{16'} , Ö _{18'} , Ö _{21'} , Ö ₂₂
		Eğitimde İngilizcenin de kullanılması	4	Ö _{11'} , Ö _{21'} , Ö _{23'} , Ö ₂₆
		Bazı öğretim elemanlarının kendilerini akademik ve kişisel bakımdan geliştirmesi	4	Ö _{5'} , Ö _{11'} , Ö _{21'} , Ö ₂₄
		Güncel eğitim ve eğitim içeriği, öğrenci merkezli eğitim	3	Ö _{10'} , Ö _{11'} , Ö ₂₂
		Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla ortak çalışabilecek projelerin düzenlenmesi	3	Ö _{4'} , Ö _{5'} , Ö ₁₆
		Eğitim sürecinde bürokrasinin azaltılması	2	Ö _{12'} , Ö ₁₅
		Daha etkili uygulamalardan örnek alınmalı	1	Ö ₉
		Sınav sisteminin değişmesi	1	Ö ₂₂
		Oryantasyon programlarının düzenlenmesi	1	Ö ₁₁
	Türkiye Bursları	Projenin daha çok öğrenci alması	3	Ö _{12'} , Ö _{13'} , Ö ₂₀
		Öğrencilerin ülkelerinin ihtiyaçlarına göre seçilmesi	1	Ö ₅
		Yabancı öğrenciler gruplarının kurulması	1	Ö ₁
		Daha açık, şeffaf olması	1	Ö ₁₀
		Türkiye'de okuyabilecek kapasitede öğrencilerin seçilmesi	1	Ö ₂₁
Burs kesme durumu gözden geçirilmeli		1	Ö ₄	
Kendi imkanlarıyla eğitim gören öğrencilere de yurt sağlanması		1	Ö ₁₅	
Kazakistan	Eğitim	Öğrenci merkezli eğitim	2	Ö _{3'} , Ö ₂₉
		Eğitim sürecinde bürokrasinin azaltılması ve uluslararasılaşmanın artırılması	2	Ö ₂₉ , Ö ₃₁
		Bazı öğretim elemanlarının ilgi, kişisel bakımından gelişmesi	1	Ö ₃
		Okul harçlarının azaltılması	1	Ö ₃
		Eğitimi geliştirmede öğrenci katılımı	1	Ö ₃₆
		Çalışmayan öğrencilerin okuldan çıkartılması	1	Ö ₂₈
	Türkiye Bursları	Daha çok öğrenci almalı	1	Ö ₆
Burs kesme durumu gözden geçirilmeli	1	Ö ₁₄		
Hak edenler seçilmeli	1	Ö ₂₉		
Azerbaycan	Eğitim	Uygulama ağırlıklı eğitim, uluslararası öğrenciler ofisi, rehberlik hizmetinin sunulması	1	Ö ₈
		Daha da gelişmeli	1	Ö ₂₇
		Siyasetle eğitimin birbirinden uzak olması	1	Ö ₃₂
		Bazı öğretim elemanlarının kendilerini akademik -kişisel yönden geliştirmesi, güncel, uygulama ağırlıklı eğitim ve eğitim içeriği, uygulamanın zorunlu hale getirilmesi	1	Ö ₃₇
Türkiye Bursları	Objektif değerlendirmenin yapılması, hak eden öğrencilerin seçilmesi	1	Ö ₃₇	
Türkmenistan	Eğitim	Uygulama ağırlıklı eğitim	1	Ö _{30'} , Ö ₃₃
		Gereksiz derslerin kaldırılması, motive eden derslerin konulması, sınav sisteminin değişmesi, öğretim elemanlarıyla birlikte çalışmalar, projelerin düzenlenmesi	1	Ö ₃₃
		Yurt içi ve dışı öğrenci değişim programlarının artırılması	1	Ö ₂
		Daha geniş kütüphane veya çalışma alanı	1	Ö ₃₄
Özbekistan	Eğitim	Öğretim elemanlarıyla öğrencilerin daha çok beraber çalışması	1	Ö ₃₅

SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin birinci öncelikle nitelikli eğitim alma ve iyi bir meslek edinme yönünde beklentilerle geldikleri görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan yurtdışı çalışmalarda da, uluslararası öğrencilerin ülkesine göre daha nitelikli eğitim almak ve iyi bir meslek edinmek, uluslararası tecrübeden edinilen bilgi ve tecrübeyle parlak bir gelecek için yurtdışı eğitime yöneldikleri belirtilmektedir (Krishnan & Vrcelj, 2009; OECD, 2004; Taylor, 2008; West, 2000). Türk ve Akra Topluluklarından gelen öğrenciler üzerine yapılan benzer araştırmalarda (Bayraktaroğlu & Mustafayeva, 2009; Can, 1996; Çağlar, 1999; Ersoy, 1998; Gülcan et al., 2002; Levent & Karaevli, 2013) da, Türkiye'ye eğitim görmeye gelen öğrencilerin daha iyi bir eğitim almak ya da daha iyi bir gelecek için geldikleri görülmüştür. Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç, öğrencilerin akademik ve kişisel özellikler bakımından nitelikli öğretim elemanlarının olacağı yönündeki beklentileri olmuştur. Araştırmada öğrencilerin, öğretim elemanlarından nitelikli eğitim, öğrencilere daha yakından ilgi, farklı ve güncel öğretim ve değerlendirme yöntemlerini kullanmalarını bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Konuyla ilgili yurtdışında yapılan bir araştırmanın (Voss et al., 2007) sonucu, öğrencilerin öğretim elemanlarının bilgili, çözümlü, ulaşılabilir, samimi ve dostça bir tavır içinde olmalarını beklediklerini göstermiştir. Bir başka araştırmada (Darlaston Jones et al., 2003) da, öğrencilerin öğretim üyeleri ile yakınlaşmayı istedikleri ve onların öğrenme ihtiyaçlarını, kendi kişisel durumlarını bilmelerini bekledikleri belirtilmektedir. Bu bakımdan öğretim elemanlarının, eğitsel niteliğin yanında, öğrencilerle birebir ilgilenmelerinin, öğrencinin akademik başarısını artırabileceği ve öğrencinin gelecek mesleki hayatında olumlu katkılar sunacağı belirtilebilir.

Araştırmada, öğrencilerin ezbere dayalı ve uygulamadan uzak bir eğitim gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bu ifadeleri, uygulama derslerinin yanında daha çok teorik bilginin sunulması, sınavların geçilen konular üzerinden ve klasik şekilde yapılmasına bağlanmaktadır. Bu bulgu, eğitimin ezbere dayalı olduğunu belirten bazı araştırma (Bayraktaroğlu & Mustafayeva, 2009; Özoğlu et al., 2012) sonuçlarıyla ve öğrencilerin eğitimde daha fazla uygulama çalışmaları istediklerini belirten bazı araştırma (Şahin & Demirtaş, 2014) sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bir diğer araştırmada (Barut et al., 2012) da, öğretim programlarının öğrencilerin bilgi ihtiyacını karşılar nitelikte düzenlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararasılaşmış bir eğitimde ezbere dayalı eğitim, uygulama eksikliği gibi yetersizlikler kabul edilemez nitelik taşımaktadır. Eğitimin uluslararasılaşması, akademik standartlar ve nitelik, müfredat değişiminin sağlanması bakımından önemli görülmektedir (Zolfaghari et al., 2009). Bazı araştırmalarda, yükseköğretimde uluslararasılaşmanın, öğrenme-öğretme süreçlerinin ve eğitim müfredatlarının içerik bakımından uluslararasılaşmasını da ifade ettiği belirtilmektedir (Altbach & Knight, 2007; Knight, 1999; Qiang, 2003; Van Vught et al., 2002). Türkiye'de uluslararasılaşma süreci, yükseköğretim kurumlarında uluslararasılaşma algısının zenginleştirilmesiyle birlikte, eğitim ve araştırma niteliğini artırma ve rekabetin artması ile eğitim kalitesinin de artacağı bakımından önemli görülmektedir (Çetinsaya, 2014).

Eğitim ve öğretimde yeni yöntem şeklinde sorun-temelli ya da probleme dayalı öğrenme yöntemi benimsenebilir. Bu yöntem öğretim elemanları ile öğrencileri gerçek hayattaki durumlar, zorluklar ve vakalarla karşılaştırmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının öğrencilerin girişimci, yenilikçi zihin setlerini geliştirmeye yardımcı olacak yöntemleri kullanması gereklidir (European Commission, 2014; McAleese et al., 2013). Avrupa Birliği ülkelerinde eğitimin modernleştirilmesi kapsamında öğrencilerin günümüz işletmelerin talep ettiği yeterliklerle donatılması gerektiği önemsenmektedir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2014). Bu noktada üniversitelerin mevcut eğitim-öğretim sistemini ve eğitim-öğretim yöntemlerini gözden geçirmeleri ve güncel uygulamalara yer vererek bireylere uluslararası standartlarda mesleki becerilerin kazandırılması gerektiği belirtilebilir.

Araştırmada ulaşılan öğrencilerin derslerle ilgili karşılaştıkları sorunlar, derslerin amaçlarına, yaşama uygun, kalıcı öğrenmeyi sağlayacak şekilde işlenmediğini belirten Gökalp'ın (2012), Şahin Zoraloğlu ve Fırat'ın (2010) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin daha etkili öğretim ve daha güncel dersler bekledikleri belirtilebilir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin uygulanmakta olan sınavların geçilen konular üzerinden ve klasik yöntemle yapılmasını doğru bulmadıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç, Şahin ve Demirtaş'ın (2014) öğrencilerin akademik başarısızlıklarının sınavların klasik yöntem ile yapıldığına bağlı olduğunu belirten araştırma sonucuyla benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte araştırmada, öğrencilerin uygulamakta olan ödev sistemini de doğru bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin eğitim-öğretim yöntemleri ile eğitimde değerlendirme sisteminin daha farklı şekilde uygulanmasını bekledikleri belirtilebilir.

Araştırmada, uluslararası öğrenci ofislerinin, oryantasyon programlarının, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin eksikliği tespit edilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu, Tutar'ın (2002) öğrencilerin rehberlik ve uyum programlarının eksikliğinden kaynaklanan sorunlarla karşılaştıklarını belirten ve Çöllü ve Öztürk (2009)'ün Türk ve Akra Topluluklarından gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunlarını belirlemeye yönelik gerçekleştirdikleri çalışma sonucuyla benzerlik göstermektedir. İlgili araştırmada, oryantasyon eksikliği belirtilerek, yerli ve uluslararası öğrencilerin tanışması ve kaynaşması, bu süreçte üniversiteye ve çevresine uyum sağlayabilmeleri bakımından, öğrencilerin uyum sorunlarını önleyebilmek amacı ile rehberlik ve danışmanlık faaliyetlerinin düzenlenmesi gerektiği önerilmektedir. Mentorluk veya oryantasyon etkinliklerinin öğrencinin üniversiteye ve ortamına uyum sağlayabilmesi, üniversitenin öğrencileri ile tanışma, kaynaşması bakımından önemli görülmektedir (Darlaston Jones et al., 2003). Araştırmanın bu sonucu, yükseköğretim kurumlarının bu açıdan da mevcut uluslararasılaşma faaliyetlerini güçlendirmelerini gerektirmektedir (Dewey & Duff, 2009). Çetinsaya (2014) Türkiye'nin uluslararasılaşmasında amaçlanan hedefi, uluslararasılaşmanın gelecekte merkezi bir konuma gelmesini sağlayacak mekanizmalar üretmek, uluslararasılaşmanın ülke sınırları içinde kurumsallaşmasını sağlayarak kurumsallaşma eksikliğini

kapatmak ve dünyada markalaşması için gerekli olan önlemleri almak şeklinde belirtmektedir. Bu bağlamda, uluslararasılaşmanın kurumların kültür, strateji, planlama ve organizasyon süreçlerine dahil edilebileceği ifade edilebilir (Qiang, 2003). Bu bakımdan uluslararasılaşmanın bir temeli olarak uluslararası öğrenci ofisleri, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, oryantasyon ve bilgilendirme programlarının eğitim kurumlarının planlama ve organizasyon süreçlerine dahil edilmesi gerektiği belirtilebilir. Rehberlik ve danışmanlık hizmetleri ve bilgilendirme programlarıyla uluslararası öğrencilerin bilgiye kolay erişimi sağlanabilir ve öğrencilerin yanlış bilgilendirilmelerden kaynaklanan sorunlarla karşılaşmaları önlenir. Bununla birlikte, bu uygulamaların ilgili kurumlarda uluslararasılaşmanın, uluslararası öğrenci farkındalığının yaratılması bakımından faydalı olacağı belirtilebilir.

Araştırmada, öğrencilerin barınma ile ilgili sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Öğrencilerin barınma sorunu, genel olarak yurt odalarının kalabalıklığı ile ilgilidir. Barınma ile ilgili araştırma bulguları, Allaberdiyev (2007), MEB (2001), Kavak ve Baskan (2001), Kiroğlu ve ark. (2010), SETA (2012), Şahin ve Demirtaş (2014) ile Otrar ve ark.'nın (2002) öğrencilerin barınma ve barınma koşullarının yetersizliği ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirten araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu durum, Allaberdiyev (2007) ile Çöllü ve Öztürk'ün (2009) belirttiği gibi öğrencilerin yaşam doyumlarını olumsuz etkilemekte, sosyal ve akademik yaşamlarında başarısız olmalarına neden olmaktadır. Barınma koşullarının öğrencinin başarısındaki rolü düşündüğünde, karşılaşılan sorunların dikkate alınması ve kalıcı çözüm bulunması gerektiği belirtilebilir.

Araştırmada ikamet belgesinin zor şartlar altında alındığını ve zorunlu sağlık sigortası yaptırmanın öğrencilere maddi sorunlar yaşattığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bu bulgular, SETA'nın (2012) öğrencilerin vize başvuru süreçlerinde yetersiz veya yanlış bilgilendirilmelerinin vize, kayıt ve eğitim süreçlerinde beklenmedik sorunlar ile karşılaşmalarına sebep olduğu ve Çağlar'ın (1999) öğrencilerin vize alma işlemlerinde zorluk çektiklerini belirten araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Uluslararası öğrencilerin, eğitim görmek istedikleri ülkeyi tercih ederken vize işlemlerinin kolaylığı da etkili olmaktadır (SETA, 2012). Öğrenciler, eğitim görecekları ülkeyi tercih ederken, entegrasyon politikalarına (vize, oturma izni vb.) dikkat etmektedirler (Varghese, 2008; Vincent Lancrin, 2008). Vize, oturma izni ve sağlık sigortası gibi işlemlerin uluslararasılaşma ve uluslararası öğrencilere cazip hale getirilmesi öğrencilerin benzer sorunlarla karşılaşmalarını önleyebileceği gibi dış politika ve yükseköğretimde uluslararasılaşma bakımından faydalı olabilir. Bu bağlamda, eğitim destek hizmetlerinde uluslararası öğrenci farkındalığının artırılması ve bu algının iyileştirilmesi gerektiği belirtilebilir.

KAYNAKLAR

Allaberdiyev, P. (2007). *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: motivations and realities. *Journal of Studies*

in International Education, 11(3-4), 290-305. Retrieved from <http://www.pef.uni-lj.si/ceps/dejavnosti/sp/2011-06-02/Internac.%20HE%20-%20motivations%20and%20realities%20Altback,%20Knight%2007.pdf>

- Akturan, U. & Esen, A. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Baier, H. J. D. (2009). Internationalization of Higher Education: A Comparative Study of Foreign Students at BTU Cottbus vs. Other German Universities. *Forum der Forschung*, 22, 67-76. Retrieved from http://www-docs.tu-cottbus.de/pressestelle/public/Forum_der_Forschung/Heft_22/067-076-SCREEN.pdf
- Balcı, A. (2014). Coğrafya öğretmenliği yüksek lisans programı öğrencilerinin yüksek lisanstan beklentileri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 111-135. Retrieved from <http://www.marmaracografya.com/pdf/29.5.pdf>
- Barut, Y., Gökalp, M., Akdenk, M., & Nazarov, A. (2012). *Türkiye'de öğrenim gören Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerin öğretim programlarına yönelik bakış açılarının incelenmesi*, International Conference on Eurasian Economies 2012, Oct 18-20, 2012, Almaty, Kazakhstan. Retrieved from <http://avekon.org/papers/491.pdf>
- Bayraktaroğlu, S., & Mustafayeva, L. (2009). Türk yükseköğretim sistemi ve Türk dünyası ilişkileri: Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler örneği. *Journal of Azerbaijani Studies*, 12(1-2), 284-292.
- Beltekin, N., & Radmard, S. (2013). Türkiye'de lisansüstü eğitim gören uluslararası öğrencilerinin üniversiteye ilişkin görüşleri. *Electronic Journal of Social Sciences*, 12(43), 250-269. Retrieved from <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/viewFile/5000068564/5000063625>
- Bogdan, R.C. & Biklen, S.K. (1992). *Qualitative Research for Education to Theory and Methods*. Boston: Allyn and Bacon a Division of Simon & Schuster Inc.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi. Retrieved from <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/28022012172735bilimsel%20aras.%20y.11.bask%C4%B1.pdf>
- British Council. (2008). *International student mobility in East Asia: Executive summary*. JWT Education. Retrieved from <https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/international-student-mobility-in-east-asia.pdf>
- Can, N. (1996). Türkiye'de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 503-512.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Yükseköğretim Kurulu. Retrieved from <https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf>
- Çöllü, E. F. & Öztürk, Y. E. (2009). Türk Cumhuriyetleri, türk ve akraba topluluklarından Türkiye'ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*, 12(1-2), 223-239.
- Çulpan, R. (1978). Bireysel ve örgütsel davranış: Beklentiler dengesi modeli. *Amme İdaresi Dergisi*, 13(2), 16-17.
- Darlaston Jones, D. K., Pike, L., Cohen, L., Young, A. H., Haunold, S., & Drew, N. M. (2003). Are they being served? Student expectations of higher education. *Issues in Educational Research*, 13(1), 31-52.

- Dewey, P., & Duff, S. (2009). Reason before passion: Faculty views on internationalization in higher education. *Higher Education*, 58(4), 491-504.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2000). *Uzun vadeli strateji ve sekizinci beş yıllık kalkınma planı* (2000-2005). Retrieved from http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/Sekizinci_Kalkinma_Planı.pdf
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2013). *Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı* (2014-2018) Retrieved from <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%4%B1nma%20Plan%4%B1.pdf>
- Ergin, G., & Türk, F. (2010). Türkiye’de öğrenim gören Orta Asyalı öğrenciler. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(1), 35-41.
- Ersoy, H. (1998). Türk Cumhuriyetlerinden gelen ilk öğrenciler ve Türkiye deneyimleri. *Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, 7, 7-18.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2014). *Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability 2014*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/165EN.pdf
- Gökalp, M. (2012). 19 Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin öğretim programlarına yönelik bakış açılarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 139-152. Retrieved from <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/viewFile/5000068470/5000063532>
- Gülcan, Y., Kuştepe, Y., & Aldemir, C. (2002). Yükseköğretimde öğrenci doyumu: Kuramsal bir çerçeve ve görgül bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 99-114.
- İlgar, M. Z., & İlgar, S. C. (2013). Nitel bir araştırma deseni olarak gömülü teori (Temellendirilmiş Kuram). Retrieved from http://www.izu.edu.tr/Assets/Content/File/Enstitu_Sekreterligi/2013_Guz_Donemi_M_Zeki_ilgar_ve_Semra_Cosgun_ilgar.pdf
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavak, Y., & Baskan, G. (2001). Türkiye’nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarına yönelik eğitim politika ve uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 92-103. Retrieved from <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/990-published.pdf>
- Kiroğlu, K., Kesten, A., & Elma, C. (2010). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39. Retrieved from <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/viewFile/1002000065/1002000057>
- Knight, J. (1999). Issues and trends in internationalization: A comparative perspective. In S. Bond, J. P. Lemasson & International Development Research Centre (Canada). (Eds.). *A new world of knowledge: Canadian universities and globalization*. Ottawa: International Development Research Centre, xii, 294.
- Krishnan, S, & Vrcelj, Z. (2009). International students expectations and motivations. In *20th Annual Conference for the Australasian Association for Engineering*. Australia, Adelaide, Sydney, Australia. 2009, December 06-09.
- Lam, B. H., & Kwan, K. P. (1999). Students’ expectations of university education. *Evaluation of the Student Experience Project*, 3, 11-20. Retrieved from <http://teaching.polyu.edu.hk/datafiles/R1.pdf>
- Levent, F. & Karaevli, Ö. (2013). Uluslararası öğrencilerin eğitimine yönelik politikalar ve Türkiye için öneriler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38, 97-117. Retrieved from <http://e-dergi.marmara.edu.tr/maruaebd/article/viewFile/5000018365/5000018654>
- Macready, C. & Tucker, C. (2011). *Who Goes Where And Why? An Overview And Analysis Of Global Educational Mobility*. Sewickley: Institute of International Education.
- Mazzarol, T. & Soutar, G. N. (2002). “Push-pull” factors influencing international student destination choice. *International Journal of Educational Management*, 16(2), 82-90.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2001). *Türk Dünyasından ve Kardeş Topluluklardan Gelen Öğrencilerle İlgili Bir Araştırma*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- McAleese, M., Bladh, A., Berger, V., Bode, C., Muehlfeit, J., Petrin, T., & Tsoukalis, L. (2013). *Report to the European Commission on Improving the quality of teaching and learning in Europe’s higher education institutions*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2004). *Internationalisation and trade in higher education: Opportunities and challenges. Executive Summary*. Retrieved from <https://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/33730019.pdf>
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2013). *Education indicators in focus*. OECD Publishing. Retrieved from [https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EDIF%202013--N%C2%B014%20\(eng\)-Final.pdf](https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EDIF%202013--N%C2%B014%20(eng)-Final.pdf)
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2007). *Education at a glance*. Paris: OECD. Retrieved from <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/40701218.pdf>
- Otrar, M., Ekşi, H., Dılmaç, B., & Şirin, A. (2002). Türkiye’de öğrenim gören türk ve akraba topluluk öğrencilerinin stres kaynakları, başa çıkma tarzları ile ruh sağlığı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 477-499. Retrieved from <http://www.kuyeb.com/pdf/tr/49bc8412969a8cd26b41046be25c7e00arson.pdf>
- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. Retrieved from <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/2525/09525cde-886d-4f8d-b79c-6dddb86dea6d.pdf?sequence=1>
- Özgür G., Babacan Gümüş, A., & Durdu, B. (2010). Evde ve yurttan kalan üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 25-32. Retrieved from http://www.journalagent.com/phd/pdfs/PHD_1_1_25_32.pdf
- Özoğlu, M., Gür, B. S., & Coşkun, İ. (2012). *Küresel eğilimler ışığında Türkiye’de uluslararası öğrenciler*. Ankara: SETA yayınları. Retrieved from https://gurbekir.files.wordpress.com/2014/07/2012_seta_uluslararası_ogrenci.pdf
- Özkan, G. (2010). Türkiye’nin Orta Asya ve Kafkasya’daki bölgesel politikasında enerji güvenliği. *Gazi Akademik Bakış*, 4(7), 17-40.

- Qiang, Z. (2003). Internationalization of higher education: Towards a conceptual framework. *Policy Futures in Education*, 1(2), 248-270. Retrieved from <http://pfe.sagepub.com/content/1/2/248.full.pdf+html>
- Resmî Gazete. (2010, Nisan 6). *Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun*. Kanun No: 5978, Kabul Tarihi: 24.03.2010, Sayı: 27544. Retrieved from <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100406-1.htm>
- Resmî Gazete. (2012, Nisan 10). *İlköğretim ve eğitim kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun*. Kanun No: 6287, Kabul Tarihi: 30.03.2012, Sayı: 28261. Retrieved from <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411-8.htm>
- Resmî Gazete. (2014). *Türkiye Bursları Yönetmeliği*. Tarih: 17.06.2014, Sayı: 29033. Retrieved from <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140617-9.htm>
- Seçilmiş, C., Kılıçlar, A., & Sarı, Y. (2012). Türk dünyasından gelen öğrencilerin memnuniyet algılarıyla akademik başarı ilişkisi: turizm öğrencileri örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, (195), 118-130. Retrieved from http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/195.pdf
- Sezgin, F. (2002). *Araştırma görevlilerinin yetiştirilmesinde tez danışmanı öğretim üyelerinin yetiştiricilik rolleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, M., & Demirtaş, H. (2014). Üniversitelerde yabancı uyruklu öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 43(204), 88-113. Retrieved from http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/204.pdf
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., & Fırat, N. Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri, üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Educational Administration: Theory and Practice (Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi)*, 17(3), 429-452. Retrieved from <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/127668-2012010417189-sahin.pdf>
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., & Fırat, N. Ş. (2010). University Students' Opinions About Factors Affecting Their Achievement Of Educational Goals. *Inonu University Journal of The Faculty of Education*, 11(2), 133-154. Retrieved from <https://pegem.net/dosyalar/dokuman/121667-20110630181813-11207.pdf>
- Tanrıoğen, A. (1995). Öğretmen moraline ilişkin yapılan araştırmalar. *Eğitim Yönetimi*, 1(1), 95-143. Retrieved from <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kuey/article/view/5000051106/5000048330>
- Taşdemir, S. (2013). *Motivasyon kavramına genel bir bakış, motivasyon araçları ve bilgi teknolojileri ve iletişim kurumu ölçeğinde bir model önerisi*. İdari Uzmanlık Tezi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Ankara. Retrieved from http://www.btk.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2Ftez%2FSevgi_TASDEMIR.PDF
- Taylor, P. (2008). *International Japanese students: Their expectations and learning needs at Australian Universities*. Doctoral dissertation, University of Technology, Sydney. Retrieved from <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.476.3084&rep=rep1&type=pdf>
- Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim gençliğinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 6(2), 933-946. Retrieved from http://turkishstudies.net/Makaleler/526972741_54Tuncer%20Murat.pdf
- Tutar, H. (2002). *Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından gelen öğrencilerin başarısızlık nedenleri*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Uras, M. & Kunt, M. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinden beklentileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 71-83. Retrieved from http://pauegitimdergi.pau.edu.tr/Makaleler/617392232_8-%C3%96%C4%9ERETMEN%20ADAYLARININ%20%C3%96%C4%9ERETMENL%C4%B0K%20MESLE%C4%9E%C4%BONDEN%20BEKLENT%C4%B0LER%20E2%80%A6.pdf
- Van Vught, F., Van der Wende, M., & Westerheijden, D. (2002). Globalisation and internationalisation: policy agendas compared. In J. Enders and O. Fulton (Eds.), *Higher education in a globalising world. International trends and mutual observations: A festschrift in honour of Ulrich Teichler* (pp. 103-121). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic.
- Varghese, N. V. (2008). *Globalization of higher education and cross-border student mobility*. Paris: International Institute for Educational Planning. Retrieved from http://www.unesco.org/iiep/PDF/pubs/2008/Globalization_HE.pdf
- Vincent Lancrin, S. (2008). Student mobility, internationalization of higher education and skilled migration. *World Migration Report 2008* (pp.105-125). International Organization for Migrations, Genève, Switzerland.
- Voss, R., Gruber, T., & Szmigin, I. (2007). Service quality in higher education: The role of student expectations. *Journal of Business Research*, 60(9), 949-959. Retrieved from http://abufara.com/abufara.net/images/abook_file/Service%20quality%20in%20higher%20education-%20The%20role%20of%20student%20expectations-.pdf
- West, A. (2000). Reasons for studying abroad: a survey of EU students studying in the UK. *In Paper presented at the European Conference on Educational Research 20(23)*, Edinburgh. Retrieved from <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00001602.htm>
- Yıldırım, S. (2007). *Motivasyon ve çalışma yaşamında motivasyonun önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E., Akpınar, E., Aşkar, H., & Ergin, Ö. (2010). Yüksek lisans eğitimine yönelik öğrenci görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 205-212.
- Yükseköğretim Kurulu. (2000). *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu. Retrieved from https://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/turk_yuksekokretim_bugunku_durumu_mart_2000.pdf/acfbb960-bbb3-44fe-871e-ee960e11e30e
- Zolfaghari, A., Sabran, M. S., & Zolfaghari, A. (2009). Internationalization of higher education: Challenges, strategies, policies and programs. *U.S.- China Education Review*, 6(5), 1-9.
- Zheng, J. (2010). Neoliberal globalization, higher education policies and international student flows: An exploratory case study of Chinese graduate student flows to Canada. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, 2(1), 216-244. Retrieved from <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=4490396c-1abe-4e30-883d-ca9fb93151a3%40sessionmgr4001&vid=0&hid=4113&preview=false>